

Predkladacia správa

Na základe rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady č. 445/2014/EÚ zo 16. apríla 2014, ktorým sa ustanovuje akcia Únie s názvom Európske hlavné mestá kultúry na roky 2020 až 2033 a ktorým sa zrušuje rozhodnutie č. 1622/2006/ES (ďalej len „rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 445/2014/EÚ“) a rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1545 z 13. septembra 2017, ktorým sa mení uvedené rozhodnutie č. 445/2014/EÚ, bude Slovenská republika v roku 2026 hostiť titul Európske hlavné mesto kultúry (ďalej len „titul EHMK“) spoločne s Fínskom. Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 445/2014/EÚ zrušuje rozhodnutie č. 1622/2006/ES a nadobúda účinnosť dňom nasledujúcim po jeho uverejnení v Úradnom vestníku Európskej únie, v ktorom bolo zverejnené 3. mája 2014. Slovenská republika je z titulu členstva v Európskej únii viazaná rozhodnutím Európskeho parlamentu a Rady č. 445/2014/EÚ v znení rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1545 (ďalej len „legislatívny rámec akcie EHMK“).

Legislatívny rámec akcie EHMK definuje akciu, jej ciele, kritériá, procesy výberu, menovanie, monitorovanie, hodnotenie a pravidlá vytvorenia skupiny nezávislých odborníkov, ktorá plní aj monitorovaciu a poradenskú funkciu pre mesto vymenované za držiteľa titulu EHMK v období od jeho vymenovania po začiatok roka titulu. Titul EHMK sa každý rok udeľuje najviac jednému mestu z dvoch členských štátov Európskej únie v zmysle harmonogramu pripojeného k legislatívnemu rámcu akcie EHMK. V roku 2021 a v konkrétne určených rokoch rámec umožňuje udelenie titulu EHMK maximálne trom mestám vzhľadom na možnosť participácie na akcii zo strany kandidátskej krajiny, potenciálnej kandidátskej krajiny alebo krajiny, ktorá je súčasťou Európskeho združenia voľného obchodu a zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore. Akciu EHMK charakterizuje forma súťaže medzi mestami a dve fázy výberového konania – predbežný výber a (konečný) výber, v ktorých hlavnú úlohu má skupina nezávislých odborníkov tvorená desiatimi odborníkmi vymenovanými inštitúciami a orgánmi Únie a najviac dvoma odborníkmi dotknutým štátom.

Na základe legislatívneho rámca akcie EHMK Slovenská republika prostredníctvom Ministerstva kultúry Slovenskej republiky zverejní Výzvu na predkladanie žiadostí slovenských miest do akcie EHMK – Slovenská republika 2026 (ďalej len „Výzva“) najmenej šesť rokov pred rokom 2026, t. j. do konca roku 2019. Výzva bude zverejnená desať mesiacov. Žiadosti, ktoré v reakcii na Výzvu slovenské mestá predložia, posúdi a vyhodnotí skupina nezávislých odborníkov z pohľadu splnenia šiestich kategórií a dvadsiatich dvoch faktorov konkretizovaných legislatívnym rámcem akcie EHMK. Mesto, ktoré v súťaži v rámci akcie Európske hlavné mesto kultúry – Slovenská republika 2026 uspeje ako víťaz, v prípade dodržania všetkých kritérií a odporúčaní skupiny odborníkov získa okrem titulu EHMK aj peňažnú cenu Meliny Mercouriovej vo výške 1 500 000 eur, ktorú Európska komisia udeľí zo zdrojov programu Kreativna Európa najneskôr do konca marca 2026.

Stretnutie o predbežnom výbere, ktoré sa má podľa legislatívneho rámca akcie EHMK zvolať najmenej päť rokov pred rokom titulu, Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky plánuje uskutočniť v novembri alebo decembri 2020. Výsledkom stretnutia bude rozhodnutie skupiny odborníkov o užšom zozname slovenských miest, ktoré postúpia do druhej fázy súťaže a predložia doplnené a revidované žiadosti. Stretnutie o (konečnom) výbere, ktoré sa má zvolať najneskôr do deviatich mesiacov po uskutočnení stretnutia o predbežnom výbere, resp. v rámci predĺženej lehoty vo väzbe na predchádzajúcu žiadosť adresovanú Európskej komisii, Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky plánuje uskutočniť v období koncom septembra – najneskôr v prvej polovici novembra 2021. Výsledkom stretnutia bude správa skupiny odborníkov o výbere s odporúčaním vymenovať jedno zo slovenských miest za

držiteľa titulu akcie EHMK – Slovenská republika 2026. Pri dodržaní príslušných procedurálnych krokov v zmysle legislatívneho rámca akcie EHMK Slovenská republika prostredníctvom Ministerstva kultúry Slovenskej republiky najneskôr štyri roky pred rokom titulu, t. j. pred koncom roku 2021, vymenuje jedno slovenské mesto za držiteľa titulu EHMK – Slovenská republika 2026.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky v prvom polroku 2020 vymenuje a zvolá poradný orgán ministra kultúry Slovenskej republiky s cieľom pomôcť rozvíjať prepojenia medzi kultúrnymi a kreatívnymi sektormi a vzdelávaním, výskumom, životným prostredím, mestským rozvojom a rozvojom kultúrneho cestovného ruchu, ako aj podporovať sociálne začlenenie a rovnosť príležitostí a zapojiť do prípravy a realizácie kultúrneho programu celú občiansku spoločnosť vrátane mladých ľudí a marginalizovaných a znevýhodnených skupín.

Akcia EHMK sa vo všeobecnosti označuje za vlajkovú kultúrnu iniciatívu EÚ. Od svojho vzniku v roku 1985 pomáha upevňovať povedomie o úlohe kultúry v živote miest a chráni a propaguje rôznosť kultúr v Európe, zdôrazňuje ich spoločné prvky a zvyšuje u občanov pocit, že patria do spoločného kultúrneho priestoru. Možnosť hostiť titul EHMK predstavuje výnimočnú príležitosť, ktorá môže byť nositeľom pozitívneho spoločensko-kultúrneho a hospodárskeho vplyvu. Významnou črtou akcie je jej európsky rozmer, ktorý signalizuje medzinárodný presah akcie, ktorá prestáva byť len podujatím domáceho významu.

Realizácia akcie EHMK – Slovenská republika 2026 zodpovedá záujmom a záväzkom vyplývajúcim z nášho členstva v EÚ. Je relevantná aj z pohľadu našej zahraničnej politiky, pretože kultúra a kultúrna diplomacia v spolupráci s inými faktormi prehĺbuje dialóg, spoločenské prepojenia, posilňuje pluralizmus a spolunažívanie a v neposlednom rade pomáha predchádzať konfliktom, čo potvrdzuje aj Globálna stratégia pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku Európskej únie. Akcia predstavuje prínos aj z hľadiska cieľov stratégie Európa 2020, ktorá je zameraná na zaistenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu.

V súvislosti s prípravou akcie EHMK – Slovenská republika 2026 nie je zatiaľ možné vyčíslieť výšku prevádzkových nákladov a nákladov na infraštruktúru, pretože tieto budú súčasťou žiadosti mesta, ktoré sa stane víťazom akcie EHMK – Slovenská republika 2026. Slovenská republika môže významnou mierou čerpať zo skúseností z akcie EHMK – Košice 2013, ktorej celkové náklady na realizáciu predstavovali sumu 101,4 mil. eur, z toho 78 mil. eur náklady na infraštruktúru (vrátane 59 mil. eur zo štrukturálnych fondov Európskej únie) a 23,4 mil. eur prevádzkové náklady na kultúrny program akcie. Akcia EHMK – Košice 2013 pritom pozitívne prispela k rozvoju rozsahu a rozmanitosti kultúrnej ponuky v meste, podpore jeho sociálneho a hospodárskeho rozvoja, zvýšeniu domácej a medzinárodnej popularity mesta, ale tiež posilneniu medzinárodného profilu Košíc a SR.

Materiál bol predmetom medzirezortného pripomienkového konania a bol tiež schválený v Rade vlády Slovenskej republiky pre kultúru.

Materiál je potrebné prerokovať na rokovaní vlády SR v decembri 2019 vzhľadom na potrebnosť zverejnenia Výzvy do konca decembra 2019.

Materiál v predloženej podobe nebude mať vplyv na rozpočet verejnej správy, informatizáciu spoločnosti, sociálny vplyv, vplyv na podnikateľské prostredie, vplyv na životné prostredie a ani vplyv na služby verejnej správy pre občana. Všetky faktory sú konkretizované v doložke vybraných vplyvov, ktorá je súčasťou materiálu.